

PWYLLGOR GWAITH

Cofnodion y cyfarfod arbennig a gynhaliwyd ar 15 Hydref 2018

- YN BRESENNOL:** Cynghorydd Llinos Medi Huws (Cadeirydd)
Cynghorydd Ieuan Williams (Is-gadeirydd)
- Cynghorwyr Richard Dew, R. Meirion Jones, Alun Mummery,
R.G.Parry, OBE FRAGS, Dafydd Rhys Thomas, Robin Williams
- WRTH LAW:** Prif Weithredwr
Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethu a Thrawsnewid Prosesau
Busnes) / Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol
Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Cymunedau a Gwella
Gwasanaethau)
Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151
Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro
Pennaeth Dysgu (ar gyfer eitem 2)
Swyddog Pwyllgor (ATH)
- YMDDIHEURIADAU:** Cynghorydd Carwyn Jones
- HEFYD YN
BRESENNOL:** Cynghorwyr Lewis Davies, Glyn Haynes, Eric Jones, Dylan Rees,
Margaret M. Roberts

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni chafwyd unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb.

2 STRATEGAETH ADDYSG YNYS MÔN - MODERNEIDDIO YSGOLION (DIWEDDARIAD 2018)

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Dysgu a oedd yn cynnwys diweddariad ar Strategaeth Addysg Moderneiddio Ysgolion Ynys Môn ar gyfer ystyriaeth a chymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith.

Dywedodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Addysg, Llyfrgelloedd, Diwylliant ac Ieuenctid, ers cyhoeddi'r strategaeth wreiddiol yn 2013, bod yr Awdurdod wedi cydweithio â Phenaethiaid ysgolion ac Aelodau Etholedig er mwyn moderneiddio'r stoc ysgolion ar yr Ynys a hynny drwy gyfuno 10 o ysgolion cynradd llai ac adeiladu ysgolion 21ain Ganrif mewn tair ardal o fewn Band A gyda'r ddiweddaraf i agor ym Mawrth, 2019. Erbyn diwedd rhaglen Band A ym mis Ebrill, 2019 bydd dros 10% o blant ysgol gynradd Ynys Môn yn derbyn eu haddysg mewn adeiladau'r 21ain Ganrif a bydd nifer y lleoedd gwag yn ysgolion cynradd Ynys Môn wedi lleihau 10% - gostyngiad o dros 17% dros chwe mlynedd. Yn y sector uwchradd, mae'r gostyngiad yn niferoedd disgyblion a'r cynnydd mewn lleoedd gwag ynghyd â'r toriadau ariannol wedi golygu heriau cyllidebol sylweddol ar draws y sector a bydd yn debygol o barhau neu hyd yn oed waethygu dros y blynyddoedd nesaf. O ganlyniad, ac oherwydd rhaglen cyni ariannol parhaus y Llywodraeth Ganolog sy'n golygu bod yn rhaid i'r Gwasanaeth Dysgu ddod o hyd i arbedion o £5 Miliwn dros y dair blynedd nesaf, mae

angen adolygu'r Strategaeth Moderneiddio Ysgolion sydd hefyd yn amserol gan y bydd rhaglen Band B yn dechrau yn Ebrill, 2019.

Dywedodd yr Aelod Portffolio bod Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif yn darparu cyfle i foderneiddio ysgolion Ynys Môn ymhellach ac i ddod o hyd i atebion lleol i broblemau lleol. Mae'r adroddiad yn nodi'r amserlen ar gyfer gweithredu ar y Strategaeth sydd wedi'i diweddarau ac hefyd yn ymhelaethu ar y gyrwyr ar gyfer newid ar gyfer y rhaglen Band B sydd wedi eu haddasu o'r rhai hynny a ddefnyddiwyd ar gyfer Band A. Rhagwelir y bydd yn rhaid blaenoriaethu dalgylch Ysgol Syr Thomas Jones o fewn Band B ac er bod potensial ar gyfer cynnydd yn y boblogaeth honno o ganlyniad i ddatblygiad Wylfa Newydd lle rhagwelir hyd at 200 o ddisgyblion ychwanegol, bydd yn rhaid rhoi ystyriaeth i wneud newidiadau er mwyn sefydlu trefniadau addysgol sy'n briodol ar gyfer y dyfodol. Yn fwy na hynny, bydd angen blaenoriaethu'r ddarpariaeth addysg ôl-16 a hynny am y rhesymau a amlinellir yn yr adroddiad.

Bu'r Aelod Portffolio gloi drwy ddweud bod y bum mlynedd ddiwethaf wedi bod yn gyfnod cyffrous ar gyfer moderneiddio ysgolion a bod yn rhaid i'r Awdurdod fanteisio ar y cyfle cyn y bydd yn parhau â'i raglen gwelliant er mwyn sefydlu system ysgolion sy'n addas ar gyfer y 30 i 50 mlynedd nesaf er mwyn i blant yr Ynys gael y cyfle gorau i ffynnu a gwneud y gorau o'r cyfleoedd byd gwaith sydd ar y gorwel – ni fydd y genhedlaeth nesaf yn diolch i'r Awdurdod am beidio â gweithredu ar y cyfle hwn. Mae gweledigaeth y Cyngor ar gyfer addysg yn gyson â'i Gynllun Corfforaethol o ran gwneud ymrwymiad i weithio gyda phobl Ynys Môn er mwyn sicrhau gwasanaethau o'r safon uchaf sy'n gwella bywydau pobl ac sydd hefyd yn creu'r amodau er mwyn i blant a phobl ifanc yr Ynys allu cyflawni eu llawn botensial.

Cyfeiriodd y Pennaeth Dysgu at weledigaeth y Cyngor ar gyfer addysg fel y'i crisialir gan y strategaeth. Er mwyn gallu cyflawni'r weledigaeth hon, bydd y Cyngor yn sicrhau bod pob ysgol yn cyflawni'r safonau uchaf fel y gall pobl ifanc Ynys Môn elwa o'r cyfleoedd sydd ar gael yn y byd cystadleuol sydd ohoni heddiw. Dywedodd y Swyddog ei fod yn hanfodol bod safonau addysgol yn Ynys Môn ymysg y gorau yn genedlaethol a bod ei systemau ysgolion yn effeithiol ac effeithlon. Bydd y Rhaglen Moderneiddio diwygiedig fel y'i cyflwynwyd yn allweddol ar gyfer gallu cyflawni nodau uchelgeisiol y Cyngor ar gyfer addysg drwy sicrhau ysgolion o'r maint cywir yn y lleoliadau cywir a arweinir gan Benaethiaid a Thimau Arweinyddiaeth ysbrydoledig sydd wedi ymrwymo i godi safonau gwaith y dysgwyr maent yn gofalu amdanynt. Mae hyn yn golygu adolygu'r system bresennol yn ôl ardal a seilio'r atebion ar ofynion ac ethos pob ardal unigol.

Siaradodd y Swyddog am y sefyllfa bresennol a'r newidiadau sydd angen sylw gan nodi er bod yr Awdurdod wedi gwneud camau sylweddol o dan raglen Band A, mae nifer o heriau yn parhau yn y sector cynradd ac yn y sector uwchradd lle mae gostyngiad mewn niferoedd a chynnydd mewn lleoedd gwag ochr yn ochr â thoriadau ariannol wedi arwain at heriau ariannol sylweddol. O ganlyniad, bydd lleihau nifer yr ysgolion uwchradd neu newid ethos yr ysgolion yn rhywbeth y bydd angen ei ystyried os yw darpariaeth addysg uwchradd i'w sicrhau mewn rhai rhannau o'r sir. Mae'r arbedion bydd yn rhaid i'r Gwasanaeth Addysg eu gwneud dros y dair blynedd nesaf yn golygu bod yn rhaid adolygu'r system er mwyn sicrhau bod adnoddau'r Cyngor yn cael eu defnyddio'n fwy effeithlon ac mai'r canlyniad yn y pen draw yw system sy'n addas ar gyfer y 30 mlynedd nesaf, sy'n hyrwyddo'r safonau addysg gorau posibl, sy'n diogelu patrwm priodol o ddarpariaeth ôl-16; sy'n meithrin hyfedredd dwyieithog ac sy'n creu amodau lle gall penaeithiaid lwyddo.

Bydd gweithredu Band B yn golygu buddsoddiad cyfalaf sylweddol, gan olygu y bydd yr ardaloedd sydd angen sylw gyntaf yn cael eu blaenoriaethu a bydd cost-effeitholrwydd pob opsiwn angen ystyriaeth bwysig wrth wneud y penderfyniadau hynny.

Ymhelaethodd y Pennaeth Dysgyu ar y gywyr dros newid ar gyfer rhaglen Band B, sydd wedi eu nodi yn yr adroddiad. Dywedodd er na fydd yn bosibl cael model sydd yr union yr un peth ar draws Ynys Môn a hynny am resymau daearyddol, poblogaeth, trafndiaeth, dewis rhieni ac ati, mae angen i unrhyw ddatblygiad newydd allu bodloni'r anghenion a restrir yn adran 4 o'r adroddiad. Mae'r modelau darparu posibl wedi eu hamlinellu yn adran 4.2 yr adroddiad. Mae'r broses ar gyfer cymeradwyo a gweithredu'r strategaeth ddiwygiedig ynghyd ag amserlen Bandiau A i C y Rhaglen Moderneiddio Ysgolion 21ain Ganrif wedi eu hamlinellu yn adrannau 5 a 6.

Dywedodd y Swyddog mai'r bwriad yw i'r Rhaglen Moderneiddio adael etifeddiaeth o system addysg sy'n addas i'r diben ac sy'n creu amodau lle gall athrawon weithio â dysgwyr er mwyn sicrhau bod y ddarpariaeth addysg ymysg y gorau yn genedlaethol.

Adroddodd y Cynghorydd Dylan Rees, Is-gadeirydd y Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol, yn ôl o gyfarfod y Pwyllgor a gynhaliwyd ar 8 Hydref, 2018 a roes sylw i'r Strategaeth Moderneiddio ysgolion. Dywedodd y Cynghorydd Dylan Rees fod y Pwyllgor wedi cefnogi'r adroddiad a'r argymhellion a oedd wedi eu cynnwys tra hefyd yn tynnu sylw at nifer o faterion, sef –

- yr angen i barhau ar fyrder i adolygu'r ddarpariaeth addysg ôl-16;
- fforddiadwyedd y strategaeth mewn cyfnod o gyni ariannol;
- cyflwr ysgolion y Sir;
- yr angen i gadw dysgwyr ôl-16 ar yr Ynys;
- yr angen i gysoni gwariant y pen yn yr holl ysgolion;
- yr angen i weithredu'r opsiwn gorau ar gyfer pob ardal unigol gan nodi hefyd nad yw'r strategaeth yn gwneud unrhyw gyfeiriad at gau ysgolion â llai na 120 o ddisgyblion;
- pwysigrwydd amser di-gyswllt i benaethiaid;
- pwysigrwydd cadw at amserlenni adeiladu ysgolion newydd;
- yr angen i wneud trefniadau ystyriol er mwyn galluogi'r cyhoedd i gyflwyno eu safbwyntiau yn ystod cyfnodau ymgynghori.
- bod ystyriaeth yn cael ei rhoi i drefnu ymweliad ar gyfer aelodau'r Pwyllgor gydag ysgol pob oedran ynghyd ag un o'r ysgolion cynradd newydd sydd eisoes wedi'i hadeiladu fel rhan o'r rhaglen moderneiddio ysgolion ym Môn.

Bu i'r Pwyllgor Gwaith nodi a diolch i'r Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol am ei fewnbwn. Wrth gefnogi'r Strategaeth Moderneiddio Ysgolion un unfrydol, roedd y Pwyllgor Gwaith yn cydnabod mai'r flaenoriaeth frys bellach yw rhoi sylw i'r sector uwchradd a'r ddarpariaeth ôl-16 ynghyd â pharhau i weithredu'r rhaglen moderneiddio yn y sector cynradd er mwyn sicrhau'r newidiadau a fydd yn arwain at system addysg deg, effeithiol ac addas i'r diben ar Ynys Môn sy'n ymatebol i anghenion y 21ain Ganrif.

Nododd y Pwyllgor Gwaith ymhellach y bydd y rhaglen o gyni ariannol parhaus y Llywodraeth Ganolog a'r gostyngiadau yng nghyllidebau Cynghorau yn effeithio ar Addysg gan greu sefyllfa bosibl lle efallai bydd yr Awdurdod ar un llaw yn ceisio cyfrannu 50% tuag at gostau cyfalaf ysgolion newydd yr 21ain Ganrif tra ar y llaw arall yn edrych i dorri cyllidebau ysgolion a allai arwain at golli staff. Os yw Addysg, fel y mae'n cael ei nodi, yn un o flaenoriaethau Llywodraeth Cymru, yna mae angen cefnogi'r ymrwymiad hwn gydag adnoddau digonol fel y gall cynghorau fodloni'r disgwyliadau ohonynt o ran darparu system addysg lwyddiannus yn eu hardal.

Penderfynwyd –

- **Mabwysiadu'r Strategaeth Addysg Ynys Môn-Moderneiddio Ysgolion (Diweddariad 2018) fydd yn weithredol o'r 15 Hydref 2018 ymlaen.**

- I swyddogion gychwyn y broses o ymgynghori yn ardaloedd Band 'B' dros y 12 mis nesaf.

3 ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL 2017/18

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid Corfforaethol yn cynnwys yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2017/18 ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor Gwaith.

Adroddodd yr Aelod Portffolio Trawsnewid Corfforaethol bod yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol, y mae angen statudol i'r Cyngor ei gyhoeddi erbyn diwedd mis Hydref yn flynyddol, yn dadansoddi'r perfformiad dros y flwyddyn ariannol ddiwethaf yn erbyn y gwelliannau a'r blaenoriaethau a amlinellir gan y Cyngor yn ei amcanion Llesiant ac yng Nghynllun y Cyngor. Dywedodd yr Aelod Portffolio fod y Cyngor wedi cael nifer o lwyddiannau yn ystod blwyddyn ariannol 2017/18, yn cynnwys yr enghreifftiau canlynol –

- Croesawodd Ysgol Cybi, yng Nghaergybi, ac Ysgol Rhyd y Llan, yn Llanfaethlu, ddisgyblion ar ddechrau'r flwyddyn academaidd. Mae'r ddwy ysgol 21ain ganrif fodern yn cynrychioli prosiectau arloesol i'r Cyngor Sir gan ei fod yn gweithio i foderneiddio a gwella addysg a sgiliau ar yr Ynys.
- Mae'r cyfradd ailgylchu'r Cyngor bellach yn 72% gyda dim ond 0.5% o'n gwastraff sirol bellach yn cael ei ddanfôn i safleoedd tirlenwi. Yn seiliedig ar ddata'r llynedd, byddai hyn yn golygu mai Ynys Môn yw'r Awdurdod Lleol sy'n perfformio orau yng Nghymru.
- Mae'r Cyngor wedi wedi ymrwymo i geisio 'Statws Di-blastig' ar gyfer Ynys Môn ac mae bellach yn gweithio tuag at yr amcan hwn.
- Mae 75 o dai gwag wedi dod yn ôl i ddefnydd o ganlyniad i gamau uniongyrchol gan y Cyngor.
- Mae cyfleuster gofal ychwanegol Hafan Cefni wedi ei ddatblygu yn Llangefni a bydd yn agor yn yr hydref.

Tra bo'r perfformiad yn erbyn dangosyddion perfformiad lleol allweddol, fel yr adlewyrchir gan y Sgorfwrdd Corfforaethol, yn adrodd stori gymysg ar y cyfan gyda nifer y Dangosyddion Perfformiad y gellir eu cymharu yn dangos bod 45% wedi gwella, 13% wedi aros yr un fath a 22% wedi dirywio ers y llynedd, dylid nodi bod 58% o'r dangosyddion wedi perfformio yn uwch na'u targed ar gyfer y flwyddyn, roedd 15% yn agos at y targed a'r 17% sy'n weddill yn is na'r targed. O ran perfformiad yn erbyn dangosyddion cenedlaethol y cyfeirir atynt fel Mesurau Atebolrwydd Perfformiad (PAM) sy'n cymharu pob awdurdod lleol yn erbyn yr un dangosyddion, roedd 50% o ddangosyddion y Cyngor wedi gwella, 36% wedi gwaethygu o gymharu â pherfformiad 2016/17. Fodd bynnag, rhaid nodi mai'r rhain yw'r dangosyddion PAM sydd wedi eu cyhoeddi ar hyn o bryd – bydd 2 o'r dangosyddion PAM Rheoli Gwastraff presennol nad ydynt wedi eu cyhoeddi yn perfformio'n dda ac mae 6 dangosydd pellach i'w cynnwys ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol. Bydd yr holl ddangosyddion PAM yn cael eu cyhoeddi ym mis Tachwedd, 2018.

Dywedodd yr Aelod Portffolio, gan edrych ymlaen tuag at 2018/19, bod y Cyngor yn ymwybodol o'r heriau ariannol sy'n wynebu'r Gwasanaethau Plant a'r Gwasanaethau Dysgu a'i fod yn bwriadu edrych ar ffyrdd o gryfhau ei wasanaethau ataliol a llesiant ar gyfer plant, pobl ifanc a phobl fregus o fewn cymdeithas. Bydd datblygiadau'n cael eu gwneud er mwyn gwella cyfleusterau hamdden ymhellach drwy greu cae 3G a buddsoddi mewn offer ffitrwydd. Mae nifer o brosiectau Datblygiad Economaidd ac Ynys Ynni ar y gweill a bydd datblygiad y rheini yn parhau i 2018/19. Tra bo cynlluniau ar gyfer y flwyddyn i ddod yn uchelgeisiol, credir gyda chymorth staff, trigolion a phartneriaid y gellir cyflawni amcanion y Cyngor a chreu Ynys Môn sy'n fodern, iach a ffyniannus ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol.

Dywedodd y Prif Weithredwr fod perfformiad yn bwysig ac, yr un modd, bod cael system reoli perfformiad gadarn. Mae'r system hon o fewn y Cyngor, sy'n cynnwys y Byrddau Rhaglen Trawsnewid, Adolygiadau Gwasanaeth a'r Sgorfwrdd Corfforaethol wedi datblygu'n sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf ac maent yn rhan allweddol o'r datblygiad parhaus tuag at wella gwasanaethau.

Tynnodd y Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethu a Thrawsnewid Prosesau Busnes) sylw at y ffaith bod dangosyddion perfformiad Gwasanaethau Plant wedi gwella a'u bod yn parhau i wella gyda'r gwelliant hwn fwyaf amlwg yn ail hanner 2017/18.

Nodwyd y wybodaeth gan y Pwyllgor Gwaith a nodwyd hefyd fod perfformiad yr Awdurdod yn parhau i fod yn dda o gofio'r pwysau mae'n ei wynebu ac o gofio ei fod yn un o'r awdurdodau lleiaf yng Nghymru.

Penderfynwyd cytuno ac argymhell –

- **Bod fersiwn derfynol Adroddiad Perfformiad 2017/18 yn cael ei chyhoeddi erbyn y dyddiad statudol ar ddiwedd mis Hydref a bod Swyddogion yn cwblhau'r adroddiad mewn ymgynghoriad â'r Deilydd Portffolio i'w gyhoeddi fel rhan o bapurau'r Cyngor ar gyfer ei gyfarfod ar 22 Hydref.**
- **Bod Adran 3.2 o Gyfansoddiad y Cyngor yn cael ei ddiwygio i gynnwys cymeradwyo penderfyniadau ar gyfer Datganiad ac Amcanion Llesiant y Cyngor yn unol â Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol a Llesiant 2016 fel swyddogaeth y mae'n rhaid i'r Cyngor Llawn ei chyflawni.**
- **Bod y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro yn cael ei hawdurdodi i wneud y newidiadau angenrheidiol i'r materion sydd wedi eu neilltuo fel swyddogaethau y mae'n rhaid i'r Cyngor Llawn eu cymeradwyo yn y Cyfansoddiad ynghyd ag unrhyw newidiadau y mae'n rhaid eu gwneud o ganlyniad i adlewyrchu hynny.**

**Cynghorydd Llinos Medi Huws
Cadeirydd**